

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3703]-101

M.A. (First Semester) EXAMINATION, 2010

POLITICS

Paper (PO-CI) (Compulsory)

(Modern Political Thinkers)

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (i) Critically examine Machiavelli's Political Thought.
 - (ii) Explain Rousseau's theory of Social contract.
2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (i) Explain Locke's views on the state on Nature and Social Contract.
 - (ii) Examine Karl Marx's theory of Surplus Value.
3. Answer any *two* questions (in **250** words each) : [20]
 - (i) Explain Rousseau's idea about Sovereignty.
 - (ii) Explain the theory of Class Struggle by Karl Marx.

P.T.O.

- (iii) Examine Hegel's views on 'Civil Society'.
- (iv) Write an essay on Machiavelli's ideas on Human Nature.
4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]
- (i) Rousseau's views on the State of Nature.
- (ii) Hegel's views on 'Dialecticism'.
- (iii) Karl Marx's concept of 'Classless Society'.
- (iv) Locke's views on Natural Rights.
- (v) Machiavelli's views on Morality.
- (vi) Hegel's views on Civil Society.

(मराठी रूपांतर)

एकूण गुण : 80

वेळ : तीन तास

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (**500** शब्दात) : [20]
- (i) मॅकियाव्हेलीच्या राज्यविषयक विचारांचे टीकात्मक परीक्षण करा.
- (ii) रूसोचा सामाजिक करार सिद्धांत स्पष्ट करा.
2. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (**500** शब्दात) : [20]
- (i) लॉकचे निसर्ग अवस्था व सामाजिक करार यावरील विचार स्पष्ट करा.
- (ii) कार्ल मार्क्सच्या अतिरिक्त मूल्य सिद्धांताचे परीक्षण करा.

3. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दात) :

[20]

- (i) रूसोची सार्वभौमत्वासंबंधीची कल्पना स्पष्ट करा.
- (ii) कार्ल मार्क्सचा वर्गसंघर्षाचा सिद्धांत स्पष्ट करा.
- (iii) हेगेलच्या 'नागरी समाज' विषयक विचारांचे परीक्षण करा.
- (iv) मॅकियाव्हेलीच्या मनुष्य स्वभावावरील विचारांवर निबंध लिहा.

4. कोणत्याही चारवर टीपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दात) :

[20]

- (i) रूसोचे निसर्गविस्था विषयक विचार.
- (ii) हेगेलचे द्वंद्ववादविषयक विचार.
- (iii) कार्ल मार्क्सची वर्गविरहित समाजाची संकल्पना.
- (iv) लॉकचे नैसर्गिक हक्कासंबंधी विचार.
- (v) मॅकियाव्हेलीचे नितिमत्ता विषयक विचार.
- (vi) हेगेलचे नागरी समाज विषयक विचार.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3703]-102

M.A. (Part I) (First Semester) EXAMINATION, 2010

POLITICS

PO-C2 : Compulsory Paper

(Public Administration)

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (1) Explain the nature and scope of Public Administration.
 - (2) Explain the principles of Organization.
2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (1) Explain the types of Recruitment.
 - (2) Explain the Employer-Employee Relations.
3. Answer any *two* questions (in **250** words each) : [20]
 - (1) Explain the demerits of the traditional approaches to the study of Public Administration.
 - (2) New Public Administration.
 - (3) Explain the features of Management.
 - (4) Explain the types of Budget.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]

- (1) Importance of Public Administration
- (2) Public Administration and Politics
- (3) Hierarchy
- (4) Principle of Seniority
- (5) Unity of Command
- (6) Public Accounts Committee.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]

- (1) लोकप्रशासनाचे स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.
- (2) संघटनेची तत्वे स्पष्ट करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]

- (1) भरतीचे प्रकार स्पष्ट करा.
- (2) मालक व सेवक संबंध स्पष्ट करा.

3. कोणतेही **दोन** प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दात) : [20]

- (1) पारंपारिक लोकप्रशासनाच्या अभ्यासाच्या मर्यादा स्पष्ट करा.

- (2) नवलोकप्रशासन.
- (3) व्यवस्थापनाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- (4) अर्थसंकल्पाचे प्रकार स्पष्ट करा.

4. कोणत्याही चारवर थोडक्यात टीपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दात) : [20]

- (1) लोकप्रशासनाचे महत्त्व
- (2) लोकप्रशासन व राज्यशास्त्र
- (3) पदसोपान परंपरा
- (4) सेवा जेष्ठतेचे तत्व
- (5) आज्ञैक्य
- (6) लोकलेखा समिती.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3703]-103

M.A. (Part I) (First Semester) EXAMINATION, 2010

POLITICS

PO-C3 : Compulsory Paper

(Constitutional Process in India)

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]
 - (i) Discuss the nature of Indian Constitution.
 - (ii) Examine the role of judiciary in India.

2. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]
 - (i) Discuss centre-state relations and evaluate the role of Sarkaria Commission.
 - (ii) Evaluate the relations between Fundamental Rights and Directive Principles.

P.T.O.

3. Answer any *two* questions (in **250** words each) : [20]

- (i) Examine the nature of Indian Federalism.
- (ii) Discuss the state autonomy and evaluate the multilevel federalism.
- (iii) Examine Article 356 in the Constitution of India.
- (iv) Explain the nature of Judicial Activism.

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]

- (i) Rights of Individual in Constitution of India.
- (ii) Strong Democracy and role of Active State.
- (iii) Role of Prime Minister.
- (iv) Electoral Reforms in India.
- (v) Judicial Review.
- (vi) Economic Directive Principles.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (**500** शब्दात) : [20]

- (i) भारताच्या राज्यघटनेच्या स्वरूपाची चर्चा करा.
- (ii) भारतातील न्यायमंडळाच्या भूमिकेचे परीक्षण करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]
- (i) केंद्र-राज्य संबंधांची चर्चा करून सरकारिया आयोगाच्या भूमिकेचे मूल्यमापन करा.
- (ii) मूलभूत हक्क आणि मार्गदर्शक तत्त्वे यांच्यातील संबंधांचे परीक्षण करा.
3. पुढीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे लिहा (प्रत्येकी 250 शब्दात) : [20]
- (i) भारतीय संघराज्याच्या स्वरूपाचे परीक्षण करा.
- (ii) राज्य स्वायत्तता म्हणजे काय ? बहुस्तरीय संघराज्याचे मूल्यमापन करा.
- (iii) भारतीय राज्यघटनेच्या 356 कलमाचे परीक्षण करा.
- (iv) न्यायालयीन कार्यप्रवणतेचे स्वरूप स्पष्ट करा.
4. कोणत्याही **चार**वर टीपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दात) : [20]
- (i) भारतीय राज्यघटनेतील व्यक्तीचे अधिकार.
- (ii) प्रबळ लोकशाही व कृतिशील राज्याची भूमिका.
- (iii) पंतप्रधानाची भूमिका.
- (iv) भारतातील निवडणूक सुधारणा.
- (v) न्यायालयीन पुनर्विलोकन.
- (vi) आर्थिक मार्गदर्शक तत्त्वे.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3703]-104

M.A. (First Semester) EXAMINATION, 2010

POLITICS

Paper (PO-01) (Optional)

(Political Thought in Modern India)

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following in **500** words : [20]
 - (1) Explain Raja Ram Mohan Roy's views on Law and Judicial System.
 - (2) Critically examine Gandhiji's views on the concept of Gramrajya.
2. Answer any *one* of the following in **500** words : [20]
 - (1) Explain Dr. Ambedkar's views on Liberty and Equality.
 - (2) Write an essay on Maulana Azad's views on Education and Religion.
3. Answer any *two* of the following in **250** words each : [20]
 - (1) Explain Raja Ram Mohan Roy's views on Liberalism.
 - (2) Examine Pandit Nehru's concept of Secularism.
 - (3) Explain the techniques of Satyagraha suggested by Mahatma Gandhiji.
 - (4) Explain Dr. Ambedkar's views on Democracy.

P.T.O.

4. Write short notes on any four (100 words each) : [20]

- (1) Raja Ram Mohan Roy's views on Freedom.
- (2) Maulana Azad's views on Nationalism.
- (3) Pandit Nehru on Humanism.
- (4) Mahatma Gandhi's concept of Trusteeship.
- (5) Dr. Ambedkar on Liberalism.
- (6) Pandit Nehru on Socialism.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]

- (1) राजा राममोहन रॉय यांचे कायदा व न्यायव्यवस्थाविषयक विचार स्पष्ट करा.
- (2) ग्रामराज्याच्या संकल्पनेविषयीच्या गांधीजीच्या विचारांचे सटीक परीक्षण करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]

- (1) डॉ. आंबेडकरांचे स्वातंत्र्य आणि समता विषयक विचार स्पष्ट करा.
- (2) मौलाना आझाद यांच्या शिक्षण व धर्मविषयक विचारावर निबंध लिहा.

3. पुढीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दात) : [20]

- (1) राजा राममोहन रॉय यांचा उदारमतवादी विचार स्पष्ट करा.
- (2) पंडीत नेहरू यांच्या धर्मनिरपेक्षतेविषयक संकल्पनेचे परीक्षण करा.
- (3) महात्मा गांधींनी सुचविलेले सत्याग्रहाचे मार्ग स्पष्ट करा.
- (4) डॉ. आंबेडकरांचे लोकशाही विषयक विचार विशद करा.

4. कोणत्याही चारवर थोडक्यात टीपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दात) :

[20]

- (1) राजा राममोहन रॉय यांचे स्वातंत्र्यविषयक विचार.
- (2) मौलाना आझाद यांचे राष्ट्रवादविषयक विचार.
- (3) पंडीत नेहरूंचा मानवतावाद.
- (4) महात्मा गांधींचे विश्वस्त संकल्पनेविषयक विचार.
- (5) डॉ. आंबेडकरांचा उदारमतवाद.
- (6) पंडीत नेहरूंचा समाजवाद.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3703]-105

M.A. (Part I) (First Semester) EXAMINATION, 2010

POLITICS

PO-02 : Optional Paper

(Modern Political Ideologies)

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]

(1) Define Nationalism. Explain the nature of nationalism.

Or

(2) What is Liberalism ? Discuss classical liberalism.

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]

(1) Explain the concept of dialectical materialism of Karl Marx.

Or

(2) Define democratic socialism. Explain various types of democratic socialism.

3. Answer any *two* questions (in **250** words) : [20]

(1) Discuss cultural nationalism.

(2) Explain the concept of corporate state

P.T.O.

- (3) Describe the concept of modern liberalism.
- (4) Evaluate Karl Marx's concept of Ideology.

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]

- (1) Ethnic nationalism
- (2) Theory of Alienation of Karl Marx.
- (3) Neo-fascism
- (4) Nature of democratic socialism
- (5) Nature of Fascism
- (6) Social democracy.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :—(i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (**500** शब्दात) : [20]

- (1) राष्ट्रवादाची व्याख्या लिहा. राष्ट्रवादाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

किंवा

- (2) उदारमतवाद म्हणजे काय ? अभिजात उदारमतवादावर चर्चा करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (**500** शब्दात) : [20]

- (1) कार्ल मार्क्सची द्वंद्वत्मक भौतिकवादाची संकल्पना स्पष्ट करा.

किंवा

- (2) लोकशाही समाजवादाची व्याख्या द्या. लोकशाही समाजवादाचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

3. पुढीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दात) : [20]

- (1) सांस्कृतिक राष्ट्रवादाची चर्चा करा.
- (2) महामंडलात्मक राज्याची संकल्पना स्पष्ट करा.
- (3) आधुनिक उदारमतवादाच्या संकल्पनेचे विवेचन करा.
- (4) कार्ल मार्क्सच्या विचारप्रणाली या संकल्पनेचे मूल्यमापन करा.

4. कोणत्याही चारवर टीपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दात) : [20]

- (1) वांशिक राष्ट्रवाद
- (2) कार्ल मार्क्सचा परात्मभाव सिद्धांत
- (3) नव-फॅसिस्टवाद
- (4) लोकशाही समाजवादाचे स्वरूप
- (5) फॅसिस्टवादाचे स्वरूप
- (6) सामाजिक लोकशाही.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3703]-106

M.A. (Part I) (First Semester) EXAMINATION, 2010

POLITICS

PO-03 : Optional Paper

(Indian Administration)

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (1) Describe the nature and features of Indian Administration during the colonial rule.
 - (2) Discuss the structure and functions of Cabinet Secretariat.
2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (1) Write an essay on 'Development challenge before Indian Administration'.
 - (2) Explain the structure and functions of State Secretariat.
3. Answer any *two* of the following (in **250** words) : [20]
 - (1) Comment on 'The concept of Public Accountability in Administration'.

P.T.O.

- (2) Comment on 'The Redressal of Citizen's Grievances in Indian Administration'.
- (3) Prime Minister's Office.
- (4) Discuss the role of Governor in the Indian Administration.

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]

- (1) Constitutional safeguards for public servants.
- (2) Role of committees in the Indian Administration.
- (3) Structure of UPSC
- (4) Problems in front of state services.
- (5) National Development Council
- (6) Administrative reforms in civil services.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]

- (1) ब्रिटीश राजवटीतील भारतीय प्रशासनाचे स्वरूप आणि वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- (2) कॅबिनेट सचिवालयाची रचना आणि कार्ये यांची चर्चा करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]

- (1) 'भारतीय प्रशासना समोरील विकासाची आव्हाने' या विषयावर निबंध लिहा.
- (2) राज्य सचिवालयाची रचना आणि कार्ये स्पष्ट करा.

3. पुढीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दात) : [20]

- (1) 'प्रशासनातील लोक उत्तरदायित्वाची संकल्पना' यावर भाष्य करा.
- (2) 'नागरिकांच्या गा-हाण्यांचे निवारण', यावर भाष्य करा.
- (3) पंतप्रधानाचे कार्यालय.
- (4) भारतीय प्रशासनातील राज्यपालाच्या भूमिकेची चर्चा करा.

4. थोडक्यात टीपा लिहा (कोणत्याही चार) (प्रत्येकी 100 शब्दात) : [20]

- (1) शासकीय सेवकांना लाभलेले घटनात्मक संरक्षण.
- (2) भारतीय प्रशासनातील समित्यांची भूमिका.
- (3) केंद्रीय लोकसेवा आयोग.
- (4) राज्यसेवे समोरील समस्या.
- (5) राष्ट्रीय विकास परिषद.
- (6) सनदी सेवेची सुधारणा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3703]-107

M.A. (Part I) (I Sem.) EXAMINATION, 2010

POLITICS

(PO-04 Optional Paper)

(Development Administration)

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following in **500** words : [20]
 - (1) Explain the meaning, nature and scope of Development Administration.
 - (2) Discuss the policy of 'Agriculture' and 'Industry' in Development Administration.
2. Answer any *one* of the following in **500** words : [20]
 - (1) Comment on changing role of Bureaucracy and its problems.
 - (2) Discuss various patterns of People's participation in development.
3. Answer any *two* of the following (in **250** words each) : [20]
 - (1) Problems of development in developing countries.
 - (2) Influences of socio-political elements in development process.
 - (3) The specialist and generalist dichotomy in Democracy.
 - (4) Various areas of Development Administration.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]
- (1) Changing role of Public Administration.
 - (2) Significance of Development Administration.
 - (3) Role of Democracy Vs. Development Process.
 - (4) 74th amendment regarding peoples self-development and empowerment.
 - (5) Problems related to recruitment of Bureaucracy.
 - (6) Various schemes under rural development.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (**500** शब्दात) : [20]
 - (1) विकास प्रशासनाचा अर्थ सांगून स्वरूप, व्याप्ती स्पष्ट करा.
 - (2) विकास प्रशासनातील 'कृषी धोरण' आणि 'उद्योग धोरण' याची चर्चा करा.
2. खालीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (**500** शब्दात) : [20]
 - (1) 'नोकरशाहीची बदलती भूमिका' आणि 'नोकरशाही समोरील समस्या', यावर भाष्य करा.
 - (2) विकास प्रक्रियेतील लोकसहभागाचे विविध आकृतीबंधांची चर्चा करा.
3. खालीलपैकी कोणतेही **दोन** प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी **250** शब्दात) : [20]
 - (1) विकसनशील देशातील विकासप्रक्रिये समोरील समस्या.
 - (2) विकासप्रक्रियेवरील सामाजिक-राजकीय घटकांचा प्रभाव.
 - (3) लोकशाहीतील सामान्यज्ञ आणि विशेषज्ञ यातील भेद.
 - (4) विकास प्रशासनाची विविध क्षेत्रे.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर थोडक्यात टीपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दात) : [20]

- (1) लोकप्रशासनाची बदलती भूमिका.
- (2) विकास प्रशासनाचे महत्व.
- (3) लोकशाही भूमिका विरुद्ध विकास प्रक्रिया
- (4) 74वी घटनादुरुस्ती—लोकांचा स्वयंविकास आणि सक्षमीकरण संदर्भात.
- (5) नोकरीसाठी भरती संदर्भातील समस्या
- (6) ग्रामीण विकास अंतर्गत विविध योजना.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3703]-108

M.A. (First Semester) EXAMINATION, 2010

POLITICS

Paper (PO-05) (Optional)

(India's Foreign Policy)

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (1) Discuss the external factors affecting India's foreign policy.
 - (2) Discuss continuity and change in India's foreign policy.
2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (1) Explain objectives of India's Foreign Policy.
 - (2) Explain the principles of Indian Foreign Policy.
3. Answer any *two* questions (in **250** words each) : [20]
 - (1) India's Nuclear Policy. Discuss.
 - (2) Discuss Havana Conference.
 - (3) Foreign Policy of Pandit Nehru Government.
 - (4) Explain India's role in UN.

P.T.O.

4. Write notes on any four (in 100 words each) :

[20]

- (1) Peaceful uses of nuclear power.
- (2) Non-alignment Movement
- (3) India's objection on C.T.,B.T.
- (4) Panchsheel Treaty
- (5) Kashmir problem
- (6) Regional factors of India's foreign policy.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) :

[20]

- (1) भारताच्या परराष्ट्र धोरणावर परिणाम करणाऱ्या बाह्य घटकांवर चर्चा करा.
- (2) भारताच्या परराष्ट्र धोरणामधील सातत्यता व बदल यावर चर्चा करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) :

[20]

- (1) भारताच्या परराष्ट्र धोरणांची उद्दिष्टे स्पष्ट करा.
- (2) भारताच्या परराष्ट्र धोरणांची तत्वे स्पष्ट करा.

3. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येक 250 शब्दात) :

[20]

- (1) भारताच्या आण्विक धोरणावर चर्चा करा.
- (2) हवाना परिषदेवर चर्चा करा.
- (3) पंडित नेहरु शासनाचे परराष्ट्र धोरण.
- (4) भारताची संयुक्त राष्ट्रसंघातील भूमिका.

4. कोणत्याही चारवर टीपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दात) :

[20]

- (1) अणुशक्तीचे शांततेसाठी उपयोग
- (2) अलिप्ततावादी चळवळ
- (3) भारताचे सी.टी., बी.टी. करारावर आक्षेप
- (4) पंचशील करार
- (5) काश्मीर समस्या
- (6) भारताच्या परराष्ट्र धोरणाची प्रादेशिक घटक.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3703]-201

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2010

POLITICS

PO-C4 : Compulsory Paper

(Public Policy)

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]
 - (1) What is Public Policy ? Explain the importance of policy sciences and policy analysis.
 - (2) Discuss the role of NGOs and media in the policy making process.
2. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]
 - (1) Evaluate the National Industrial Policy of India.
 - (2) Describe the Service Sector Policy of India.
3. Answer any *two* questions (in **250** words each) : [20]
 - (1) Explain the role of Government in public policy.
 - (2) Discuss the public policy regarding empowerment of women.
 - (3) Higher Education Policy.
 - (4) Write an essay on Green Revolution.

P.T.O.

4. Write notes on any *four* (in 100 words) :

[20]

- (1) Scope of Public Policy
- (2) Input Process
- (3) Globalisation
- (4) National Knowledge Commission
- (5) New Agricultural Policy
- (6) Evaluation of Public Policy.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) :

[20]

- (1) सार्वजनिक धोरण म्हणजे काय ? धोरण शास्त्रे व धोरण विश्लेषणाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- (2) धोरण निर्मिती प्रक्रियेतील स्वयंसेवी संघटना आणि प्रसार माध्यमे यांच्या भूमिकेवर चर्चा करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) :

[20]

- (1) भारताच्या राष्ट्रीय औद्योगिक धोरणाचे परीक्षण करा.
- (2) भारताच्या सेवाक्षेत्र धोरणांचे वर्णन करा.

3. पुढीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दात) : [20]

- (1) सार्वजनिक धोरणातील शासनाची भूमिका स्पष्ट करा.
- (2) महिलांच्या सबलीकरणाशी संबंधित सार्वजनिक धोरणांची चर्चा करा.
- (3) उच्च शैक्षणिक धोरण.
- (4) हरित क्रांतीवर निबंध लिहा.

4. कोणत्याही चारवर टीपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दात) : [20]

- (1) सार्वजनिक धोरणाची व्याप्ती
- (2) आदान प्रक्रिया
- (3) जागतिकीकरण
- (4) राष्ट्रीय ज्ञान आयोग
- (5) नविन कृषी धोरण
- (6) सार्वजनिक धोरणाचे मूल्यमापन

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3703]-202

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2010

POLITICS

PO-C5 : Compulsory Paper

(Theory of International Politics)

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]

(1) Discuss Hans Morgenthau's theory of Realism.

Or

(2) Define Balance of Power and explain its characteristics and types.

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]

(1) Discuss Neo-realist theory of International Politics.

Or

(2) Explain the Neo-liberal theory of International Politics.

3. Answer any *two* questions (in **250** words each) : [20]

(1) Classical Geopolitics

(2) Theory of Interdependence

P.T.O.

- (3) Marxist approach of international politics
- (4) Issue of deterrence.

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]

- (1) Microcosmic theory of Conflict
- (2) Liberal theory of International Politics
- (3) Theory of free trade and complex interdependence
- (4) Gender and international politics
- (5) New security challenges
- (6) Sovereignty.

(भराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]

- (1) हॅन्स मॉर्गेन्थॉच्या वास्तववादी सिद्धांताची चर्चा करा.

किंवा

- (2) सत्ता संतुलनाची व्याख्या सांगून त्याची वैशिष्ट्ये व प्रकार सांगा.

2. पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]

- (1) आंतरराष्ट्रीय राजकारणाच्या नव-वास्तववादी सिद्धांताची चर्चा करा.

किंवा

(2) आंतरराष्ट्रीय राजकारणाचा नव-उदारमतवादी सिद्धांत स्पष्ट करा.

3. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दात) :

[20]

- (1) अभिजात भूराज्यशास्त्र.
- (2) परस्परावलंबनाचा सिद्धांत.
- (3) आंतरराष्ट्रीय राजकारणाचा मार्क्सवादी सिद्धांत.
- (4) प्रतिरोधाचा मुद्दा.

4. कोणत्याही चारवर टीपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दात) :

[20]

- (1) संघर्षाचा सौक्ष्मिक (मायक्रोकोस्मिक) सिद्धांत.
- (2) आंतरराष्ट्रीय राजकारणाचा उदारमतवादी सिद्धांत.
- (3) मुक्त व्यापार आणि गुंतागुंतीच्या परस्परावलंबनाचा सिद्धांत.
- (4) लिंगभेद आणि आंतरराष्ट्रीय राजकारण.
- (5) नवी सुरक्षा आव्हाने.
- (6) सार्वभौमत्व.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3703]-203

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2010

POLITICS

PO-C6 : Compulsory Paper

(Comparative Politics)

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]

(i) Explain the approaches of the study of Comparative Politics.

(ii) Discuss the role of Bureaucracy.

2. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]

(i) Explain the functions of Political Parties.

(ii) Define Federalism. Explain the essential conditions for the success of the Federal System.

3. Answer any *two* questions (in **250** words each) : [20]

(i) Compare the party system in USA, England and India.

(ii) Explain the powers and functions of Legislature.

P.T.O.

- (iii) Discuss the nature of constitutionalism.
- (iv) Explain the types of pressure groups.

4. Write notes on any *four* (in **100** words each) : [20]

- (i) Judicial Review in USA
- (ii) Demerits of Bureaucracy
- (iii) Role of Military in democratic systems
- (iv) Challenges to Constitutionalism
- (v) Role of Executive
- (vi) Senatorial Powers in USA.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (i) तुलनात्मक राज्यशास्त्राच्या अध्ययनाचे दृष्टिकोन स्पष्ट करा.
- (ii) नोकरशाहीच्या भूमिकेची चर्चा करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (i) राजकीय पक्षांची कार्ये स्पष्ट करा.
- (ii) संघराज्यवादाची व्याख्या करा. संघराज्य पद्धतीच्या यशस्वीतेसाठी आवश्यक अटी स्पष्ट करा.

3. पुढीलपैकी कोणतेही **दोन** प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी **250** शब्दांत) : : [20]
- (i) अमेरिका, इंग्लंड आणि भारतातील पक्षपद्धतीची तुलना करा.
 - (ii) विधिमंडळाचे अधिकार व कार्ये स्पष्ट करा.
 - (iii) घटनावादाच्या स्वरूपाची चर्चा करा.
 - (iv) दबावगटांचे प्रकार स्पष्ट करा.
4. कोणत्याही **चार**वर टीपा लिहा (प्रत्येकी **100** शब्दांत) : [20]
- (i) अमेरिकेतील न्यायालयीन पुनर्विलोकन
 - (ii) नोकरशाहीचे दोष
 - (iii) लोकशाही व्यवस्थांतील लष्कराची भूमिका
 - (iv) घटनावादासमोरील आव्हाने
 - (v) कार्यपालिकेची भूमिका
 - (vi) अमेरिकेच्या सिनेटचे अधिकार.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3703]-204

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2010

POLITICS

PO-06 : Optional Paper

(Political Thought in Maharashtra)

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (i) Write an essay on Mahatma Phule's contribution to Social Movement.
 - (ii) Discuss Lokmanya Tilak's views on Cultural Nationalism.
2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (i) Critically examine the social and political ideas of V.R. Shinde.
 - (ii) Explain V.D. Savarkar's thoughts on Social Reforms.
3. Answer any *two* questions (in **250** words each) : [20]
 - (i) Explain Javedekar's interpretation of Indian National Movement.
 - (ii) Explain Mahatma Phule's views on Power and Equality.

P.T.O.

- (iii) Discuss Lokmanya Tilak's Social and Political Ideas.
- (iv) Write a note on V.D. Savarkar's views on Hindu Nationalism.
4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]
- (i) Mahatma Phule's critique of Brahminism.
- (ii) Lokmanya Tilak's views on Swadeshi.
- (iii) Acharya Javedekar's views on Democratic Socialism.
- (iv) V.R. Shinde's views on Untouchability.
- (v) V.D. Savarkar's views on Militarization.
- (vi) Lokmanya Tilak's views on National Education.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (**500** शब्दात) : [20]
- (i) महात्मा फुले यांचे सामाजिक चळवळीतील योगदान या विषयावर निबंध लिहा.
- (ii) लोकमान्य टिळकांच्या सांस्कृतिक राष्ट्रवादविषयक विचारावर चर्चा करा.
2. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (**500** शब्दात) : [20]
- (i) वि. रा. शिंदे यांच्या सामाजिक व राजकीय विचारांची सटीक चिकित्सा करा.
- (ii) वि. दा. सावरकरांचा सामाजिक सुधारणाविषयक विचार स्पष्ट करा.

3. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दात) : [20]

- (i) आचार्य जावडेकरांचा भारतीय राष्ट्रीय चळवळी संबंधीचा अन्वयार्थ स्पष्ट करा.
- (ii) महात्मा फुलेंचे सत्ता आणि समताविषयक विचार स्पष्ट करा.
- (iii) लोकमान्य टिळकांच्या सामाजिक आणि राजकीय विचारांची चर्चा करा.
- (iv) वि. दा. सावरकरांच्या हिन्दु राष्ट्रवादविषयक विचारावर टिपण लिहा.

4. कोणत्याही चारवर थोडक्यात टिपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दात) : [20]

- (i) महात्मा फुलेंची ब्राम्हण्यवादावरील टीका.
- (ii) लोकमान्य टिळकांचा स्वदेशीविषयक विचार.
- (iii) आचार्य जावडेकरांचे लोकशाही समाजवादविषयक विचार.
- (iv) वि. रा. शिंदे यांचे अस्पृश्यताविषयक विचार.
- (v) वि. दा. सावरकरांचा लष्करीकरणाचा विचार.
- (vi) लोकमान्य टिळकांचा राष्ट्रीय शिक्षणविषयक विचार.

M.A. (Second Semester) EXAMINATION, 2010

POLITICS

Paper (PO-07) (Optional)

(Contemporary Political Ideologies)

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (1) Explain origin and nature of Liberalism.
 - (2) Describe the nature and types of Feminism.
2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (1) Explain the forms of Environmentalism.
 - (2) Evaluate the theory of Alienation by Neo-Marxist.
3. Answer any *two* questions (in **250** words each) : [20]
 - (1) State the critique of 'End of Ideology' debate by C. Wright Mill.
 - (2) Explain Neo-Liberal thought by Robert Nozick.
 - (3) Describe Mainstream Green's form of Environmentalism.
 - (4) Discuss Humanistic interpretation of Marx.

P.T.O.

4. Write notes on any *four* (in **100** words each) :

[20]

- (1) Nature of Environmentalism
- (2) Marxist Feminism
- (3) Theories of Class
- (4) Liberation of Women
- (5) Neo-liberal thought of Milton Friedman
- (6) Theory of Neo-Marxism.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) :

[20]

- (1) उदारमतवादाचा उगम आणि स्वरूप स्पष्ट करा.
- (2) स्त्रीवादाचे स्वरूप आणि प्रकार वर्णन करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) :

[20]

- (1) पर्यावरणवादाचे रूप स्पष्ट करा.
- (2) उदासिनता बदलचा नव-मार्क्सवादी सिद्धांताचे परीक्षण करा.

3. पुढीलपैकी कोणताही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दात) :

[20]

- (1) 'विचारप्रणालीया अंत' या वादाचे सी. राईट मिल यांनी केलेली टिका सांगा.
- (2) रॉबर्ट नोझिक यांचा नव-उदारमतवादी विचार स्पष्ट करा.
- (3) पर्यावरणवादातील 'मुख्य प्रवाही ग्रीनस' या रूपाचे वर्णन करा.
- (4) मार्क्सच्या मानवतावादी विश्लेषणाची चर्चा करा.

4. कोणत्याही चारवर टिपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दात) :

[20]

- (1) पर्यावरणवादाचे स्वरूप
- (2) मार्क्सवादी स्त्रीवाद
- (3) वर्गाचे सिद्धांत
- (4) स्त्री-मुक्ती
- (5) मिल्टन फ्रेडमनचा नव उदारमतवादी विचार
- (6) नव-मार्क्सवादी सिद्धांत.

M.A. (Part I) (II Semester) EXAMINATION, 2010

POLITICS

(PO-08) (Optional Paper)

(State and Local Administration)

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (1) Discuss the structure and functions of State Secretariat.
 - (2) Explain the role and importance of Board of Revenue in State Administration.

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (1) 73rd and 74th amendments have made the local administration more active and efficient. Comment.
 - (2) 'The legislature plays an important role in making the state administration accountable.' Comment.

3. Answer any *two* of the following (in **250** words each) : [20]
 - (1) Executive control over the administration.
 - (2) 'Relationship between State administration and Local administration.' Explain.
 - (3) Lokpal and Lokayukta.
 - (4) Right to Information.

P.T.O.

4. Write short notes on (any four) (in 100 words each) : [20]
- (1) District Collector.
 - (2) Provisions of special development programmes for SC/STs under State Administration.
 - (3) Municipal Corporation.
 - (4) Functions of Chief Secretary of the state.
 - (5) Machinery of planning in the State Administration.
 - (6) Challenges in front of State Administration.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]
 - (1) राज्य सचिवालयाची रचना आणि कार्ये यांची चर्चा करा.
 - (2) राज्य प्रशासनातील महसूल मंडळाची भूमिका आणि महत्व स्पष्ट करा.
2. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]
 - (1) '73 व्या आणि 74व्या घटनादुरुस्तीने स्थानिक प्रशासनाला अधिक कार्यतत्पर आणि प्रभावी बनविले, या विधानावर भाष्य करा.
 - (2) 'राज्यप्रशासनाला जबाबदार बनविण्यात कायदेमंडळ महत्वाची भूमिका बजावते.' भाष्य करा.
3. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दात) : [20]
 - (1) प्रशासनावरील कार्यकारी मंडळाचे नियंत्रण.
 - (2) राज्यप्रशासन व स्थानिक प्रशासन यातील संबंध स्पष्ट करा.
 - (3) लोकपाल आणि लोकायुक्त.
 - (4) माहितीचा अधिकार.

4. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) (प्रत्येकी 100 शब्दात) :

[20]

- (1) जिल्हाधिकारी
- (2) राज्य प्रशासनांतर्गत अनु. जाती आणि अनु. जमाती विषयक केलेल्या विशेष विकास कार्यक्रम तरतुदी
- (3) महानगरपालिका
- (4) राज्याच्या मुख्य सचिवाची कार्ये.
- (5) राज्यप्रशासनातील नियोजन यंत्रणा.
- (6) राज्यप्रशासनासमोरील आव्हाने.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3703]-207

M.A. (Part I) (II Semester) EXAMINATION, 2010

POLITICS

(PO-09) (Optional Paper)

(Current Trends in Development Administration)

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]

(1) Critically examine the current trends in Development Administration.

(2) Analyse the role of non-official agencies and voluntary organizations in the process of Development Administration.

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]

(1) Critically assess the role of State, Agriculture and Industry in the context of Development Administration in India.

(2) Evaluate the international dimensions of 'Social development' in the context of Development Administration.

3. Answer any *two* of the following (in **250** words) : [20]

(1) Role of United Nations in Development Administration.

P.T.O.

- (2) U.N. help to Development Planning.
- (3) Importance of non-official agencies in Development Administration.
- (4) Various challenges in front of Development Administration in the era of Globalization.

4. Write short notes on (any four) (in 100 words) : [20]

- (1) Importance of Voluntary organization in the context of Development Administration.
- (2) The Machinery of Development.
- (3) Changing nature of financial administration.
- (4) Demand for New Economic Order for Development Administration.
- (5) Changing nature of Industrial Policy.
- (6) Community Development Programme.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]
 - (1) विकास प्रशासनातील प्रचलित (सद्यः) प्रवाहांचे टीकात्मक परीक्षण करा.
 - (2) विकास प्रशासनातील बिगर-सरकारी संस्था आणि स्वयंसेवी संस्थांच्या भूमिकेचे विश्लेषण करा.
2. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]
 - (1) भारतीय विकास प्रशासनातील राज्य, कृषी आणि उद्योग घटकांच्या भूमिकांचे टीकात्मक परीक्षण करा.
 - (2) विकास प्रशासनाच्या संदर्भातील 'सामाजिक विकास' या आंतरराष्ट्रीय बाजूचे मूल्यमापन करा.

3. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (250 शब्दात) : [20]

- (1) विकास प्रशासनातील संयुक्त राष्ट्रांची भूमिका.
- (2) विकास नियोजनातील संयुक्त राष्ट्रांचे सहकार्य.
- (3) विकास प्रशासनातील बिगर शासकीय संस्थांचे महत्त्व.
- (4) जागतिकीकरणाच्या कालखंडातील विकास प्रशासनासमोरील आव्हाने.

4. थोडक्यात टीपा लिहा (कोणत्याही चार) (100 शब्दात) : [20]

- (1) विकास प्रशासनाच्या संदर्भातील स्वयंसेवी संस्थांचे महत्त्व.
- (2) विकासाची यंत्रणा.
- (3) वित्तीय प्रशासनाचे बदलते स्वरूप.
- (4) विकास प्रशासनासाठी नवीन आर्थिक व्यवस्थेची मागणी
- (5) औद्योगिक धोरणाचे बदलते स्वरूप.
- (6) सामुदायिक विकास कार्यक्रम.

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2010

POLITICS

PO-10 : Optional Paper

(India in World Politics)

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) Attempt *All* questions.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (i) Explain the impact of Globalization on Indian Foreign Policy.
 - (ii) Discuss India and U.S.A. Relations.
2. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]
 - (i) Explain India's Nuclear Policy.
 - (ii) State in detail the factors favouring Indo-Soviet Proximity.
3. Answer any *two* questions (in **250** words each) : [20]
 - (i) Relevance of Indian Ocean in Present World Order.
 - (ii) Discuss the Terrorism.
 - (iii) Discuss Indo-China Relations.
 - (iv) Trace Indo-Pak relations with reference to 'Kashmir' problem.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]

- (i) European Union
- (ii) Objectives of 'SAARC'
- (iii) ASEAN
- (iv) Simla Pact
- (v) India's objection of C.T.B.T.
- (vi) Deigo-Garcia

(भराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (i) जागतिकीकरणाचे भारतीय परराष्ट्र धोरणावर झालेले परिणाम स्पष्ट करा.
- (ii) भारत-अमेरिका संबंधाची चर्चा करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : : [20]

- (i) भारताचे अण्वस्त्रविषयक धोरण स्पष्ट करा.
- (ii) भारत-रशिया संबंधातील जवळीकता निर्माण करणारे घटक विस्ताराने लिहा.

3. कोणतेही **दोन** प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दांत) : : [20]

- (i) सध्याच्या जागतिक व्यवस्थेतील हिंदी महासागराची उपयुक्तता
- (ii) दहशतवादावर चर्चा करा.

(iii) भारत-चीन संबंधावर चर्चा करा.

(iv) 'काश्मिर' प्रश्नाच्या संदर्भात भारत-पाक संबंधाचा आढावा घ्या.

4. कोणत्याही चारवर टीपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) :

[20]

(i) युरोपियन महासंघ

(ii) 'सार्क' ची उद्दिष्टे

(iii) आसियान

(iv) सिमला करार

(v) भारताचे सर्वसमावेशक अणुचाचणी बंदी करारावरील (C.T.B.T.) आक्षेप लिहा

(vi) दिएगो-गार्सिया.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3703]-301

M.A. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2010

POLITICS

PO-C7 : (World Politics : Issues and Debates)

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following in **500** words : [20]

(i) Critically examine the nature of and challenges to the New World Order.

(ii) What is Intervention ? Discuss in detail the causes for intervention.

2. Answer any *one* of the following in **500** words : [20]

(i) Discuss in detail the external influences on foreign policy.

(ii) Evaluate the role and significance of international governmental organizations (IGO's) and international non-governmental organisations (INGO's) in international politics.

3. Answer any *two* questions in **250** words each : [20]

(i) Nature of Armed Conflict

(ii) Civil War

(iii) Two domestic influences on foreign policy

(iv) Nature of coercive diplomacy.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* in **100** words each : [20]

- (i) U.N.O. : International Governmental Organisation (IGO)
- (ii) Features of Terrorism
- (iii) Differences between arms control and disarmament.
- (iv) Features of International Governmental Organisations (IGO's).
- (v) Comprehensive Test Ban Treaty (CTBT)
- (vi) Difference between IGO's and INGO's.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]

(i) नवीन जागतिक व्यवस्थेचे स्वरूप आणि तिच्या पुढील आव्हानांचे टीकात्मक परीक्षण करा.

(ii) हस्तक्षेप म्हणजे काय ? हस्तक्षेपाच्या कारणांची सविस्तर चर्चा करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]

(i) परराष्ट्र धोरणावरील बाह्य प्रभावांची सविस्तर चर्चा करा.

(ii) आंतरराष्ट्रीय राजकारणातील आंतरराष्ट्रीय शासकीय संघटना (IGO's) व आंतरराष्ट्रीय बिगर शासकीय संघटनांचे (INGO's) स्वरूप व महत्त्व याचे टीकात्मक परीक्षण करा.

3. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दात) :

[20]

- (i) सशस्त्र संघर्षाचे स्वरूप
- (ii) यादवी युद्ध
- (iii) परराष्ट्र धोरणावर प्रभाव टाकणारे दोन अंतर्गत घटक
- (iv) दमन राजनयाचे स्वरूप.

4. कोणत्याही चारवर थोडक्यात टीप लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दात) :

[20]

- (i) संयुक्त राष्ट्र संघटना : आंतरराष्ट्रीय शासकीय संघटना (IGO)
- (ii) दहशतवादाची वैशिष्ट्ये
- (iii) शस्त्र नियंत्रण व निःशस्त्रीकरणा मधील फरक
- (iv) आंतरराष्ट्रीय शासकीय संघटनेची (IGO's) वैशिष्ट्ये
- (v) सर्वसमावेशक चाचणी प्रतिबंध करार (CTBT)
- (vi) आंतरराष्ट्रीय शासकीय संघटना (IGO's) व आंतरराष्ट्रीय बिगर शासकीय संघटना (INGO's) यातील फरक.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3703]-302

M.A. (Third Semester) EXAMINATION, 2010

POLITICS

Paper PO-C8 (Compulsory)

Comparative Government (China, France, Iran and Nigeria)

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]

(1) What is Constitutionalism ? Explain the development of Constitutionalism in France.

(2) Explain the power, functions and role of the President, State Council and Premier in China.

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]

(1) Explain the evolution and nature of the party system in Iran.

(2) Critically examine the role of the Military in the politics of Nigeria.

3. Answer any *two* of the following (in **250** words each) : [20]

(1) State the salient features of the Chinese Constitution.

P.T.O.

- (2) Discuss the fundamental rights in the French Constitution.
- (3) Examine the role of military in the politics of Iran.
- (4) Discuss the role of ethnicity in the politics of Nigeria.

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]

- (1) Role of Senate in the French government.
- (2) Role of Action group in the politics of Nigeria.
- (3) Influence of Clerics in the politics of Iran.
- (4) Intervention of Military in the politics of China.
- (5) The nature of the Constitution in Nigeria.
- (6) Committed bureaucracy in China.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (**500** शब्दांत) : [20]

- (1) घटनावाद म्हणजे काय ? फ्रान्स मधील घटनावादाचा विकास स्पष्ट करा.
- (2) चीन मधील अध्यक्ष, द स्टेट कौन्सिल आणि प्रीमिअर यांची सत्ता, अधिकार व भूमिका स्पष्ट करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (**500** शब्दांत) : [20]

- (1) इराण मधील पक्षपद्धतीचा विकास व स्वरूप स्पष्ट करा.
- (2) नायजेरियाच्या राजकारणात लष्कराच्या भूमिकेचे टीकात्मक परिक्षण करा.

3. . कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दात) :

[20]

- (1) चीनच्या राज्यघटनेची प्रमुख वैशिष्ट्ये सांगा.
- (2) फ्रान्सच्या राज्यघटनेतील मुलभूत हक्कांची चर्चा करा.
- (3) इराणच्या राजकारणात लष्कराच्या भूमिकेचे परीक्षण करा.
- (4) नायजेरियाच्या राजकारणातील वांशिकतेची चर्चा करा.

4. कोणत्याही चारवर थोडक्यात टीपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) :

[20]

- (1) फ्रान्सच्या शासनात सेनेटची भूमिका.
- (2) नायजेरियाच्या राजकारणातील 'अॅशन ग्रुप'ची भूमिका.
- (3) इराणच्या राजकारणावरील धर्मगुरूंचा प्रभाव.
- (4) चीनच्या राजकारणातील लष्कराचा हस्तक्षेप.
- (5) नायजेरियाच्या राज्यघटनेचे स्वरूप.
- (6) चीनमधील 'बांधील नोकरशाही'.

[3703]-303

M.A. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2010

POLITICS

PO-C9 : Political Sociology

(Compulsory)

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]

(i) Define the term 'Political Sociology'. Discuss its nature and scope.

(ii) What is Political Socialization ? Critically examine the process of political socialization.

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]

(i) Give meaning of the term 'Political Culture'. Discuss classification of political culture, given by Almond and Verba.

(ii) Discuss 'Terrorism as a serious challenge' to socio-political structure.'

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following (in **250** words each) : [20]
- (i) Weber's contribution to political sociology.
 - (ii) Any *four* agencies of political socialization.
 - (iii) Levels of political participation.
 - (iv) Impact of social movements on public policy.
4. Answer any *four* of the following (in **100** words each) : [20]
- (i) Types of social movements
 - (ii) Civic culture
 - (iii) State repression
 - (iv) Riots
 - (v) Techniques of behaviourism
 - (vi) Any *two* factors influencing political participation.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (**500** शब्दात) : [20]
- (i) 'राजकीय समाजशास्त्र' या संज्ञेची व्याख्या लिहा. राजकीय समाजशास्त्राचे स्वरूप आणि व्याप्तीची चर्चा करा.
 - (ii) राजकीय सामाजिकरण म्हणजे काय ? राजकीय सामाजिकरणाच्या प्रक्रियेचे टीकात्मक परीक्षण करा.

2. खालीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]
- (i) 'राजकीय संस्कृती' या संज्ञेचा अर्थ लिहा. आमंड आणि व्हर्बाप्रणित राजकीय संस्कृतीच्या वर्गीकरणाची चर्चा करा.
- (ii) "दहशतवाद हे सामाजिक-राजकीय व्यवस्थे समोरील गंभीर आव्हान आहे।" या विधानाची चर्चा करा.
3. खालीलपैकी कोणतेही **दोन** सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दात) : [20]
- (i) राजकीय समाजशास्त्राला झालेले वेबरचे योगदान.
- (ii) राजकीय सामाजिकरणाची चार माध्यमे.
- (iii) राजकीय सहभागाच्या पातळ्या.
- (iv) सार्वजनिक धोरणावरील सामाजिक चळवळींचा प्रभाव.
4. खालीलपैकी कोणतेही **चार** सोडवा (प्रत्येकी 100 शब्दात) : [20]
- (i) सामाजिक चळवळींचे प्रकार
- (ii) नागरी संस्कृती
- (iii) राज्य दमन यंत्र
- (iv) दंगल
- (v) वर्तनवादाची तंत्रे
- (vi) राजकीय सहभागावर परीणाम करणारे कोणतेही **दोन** घटक.

M.A. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2010

POLITICS

(PO-011 : Social and Political Movements in India)

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (1) Take a brief review of the nature, role and importance of Agrarian Movements in post-independent India.
 - (2) Critically examine the forms of political movements in India.
2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (1) Write an essay on the movements for formation of state with special reference to Jharkhand, Chhattisgarh and Uttarakhand.
 - (2) How has the legacy of Mahatma Phule, Periyar and Dr. Ambedkar affected the anticaste mobilization today ?
3. Answer any *two* of the following (in **250** words) : [20]
 - (1) Issues raised in farmers movements.

P.T.O.

- (2) Class mobilization.
- (3) New social movement with special reference to environment movement.
- (4) Nature and consequences of Naxalite struggle.

4. Answer any *four* of the following (in **100** words each) : [20]

- (1) Agitations of landless.
- (2) Mobilization of OBCs
- (3) Empowerment of women
- (4) Movements of project affected persons
- (5) Issues of backwardness
- (6) The movement of new peasant middle class.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (**500** शब्दात) : [20]

- (1) स्वातंत्र्योत्तर कालखंडातील शेतकऱ्यांच्या चळवळीचे स्वरूप, भूमिका आणि महत्त्व यांचा थोडक्यात आढावा द्या.
- (2) भारतातील राजकीय चलवर्तीच्या विविध प्रकारांचे चिकित्सक परीक्षण करा.

2. खालीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]
- (1) 'झारखंड, छत्तीसगढ़, उत्तराखंड या राज्यांच्या विशेष संदर्भात राज्य निर्मितीची चळवळ', यावर निबंध लिहा.
 - (2) 'जाती-अंत चळवळीना म. फुले, पेरियार आणि डॉ. आंबेडकर यांचा वारसा कसा लाभला आहे, हे स्पष्ट करा.
3. खालीलपैकी कोणतेही **दोन** प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दात) : [20]
- (1) शेतकरी चळवळीतील महत्वाचे प्रश्न.
 - (2) वर्ग कृतीप्रवणता.
 - (3) पर्यावरण चळवळ नवीन सामाजिक चळवळ.
 - (4) नक्षलवादाचे स्वरूप आणि परीणाम.
4. खालीलपैकी कोणतेही **चार** प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 100 शब्दात) : [20]
- (1) भूमीहिनांची आंदोलन
 - (2) ओबीसींची कृतीप्रवणता
 - (3) महिला सक्षमीकरण
 - (4) प्रकल्प ग्रस्तांची चळवळ
 - (5) मागासलेपणाचा मुद्दा
 - (6) नव शेतकरी मध्यम वर्गाची चळवळ.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3703]-305

M.A. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2010

POLITICS

(PO-012 : State Politics in India)

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following in **500** words : [20]
 - (1) Critically examine the role of caste factor in the politics of state with special reference to Bihar, Uttar Pradesh and Rajasthan.
 - (2) Give an account of issues of conflict between the Centre and States.
2. Answer any *one* of the following in **500** words : [20]
 - (1) Critically examine the major issues of inter-state tensions in India.
 - (2) Explain the role and impact of globalization and liberalization on the state politics in India.
3. Answer any *two* of the following in **250** words each : [20]
 - (1) The role of new middle peasant castes in state politics.

P.T.O.

- (2) The consequences of President's Rule.
- (3) The issues of regional identity.
- (4) The politics of OBC's.

4. Answer any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) The important issues in formation of states in India.
- (2) The legacy of partition in state politics.
- (3) Response to liberalization of economy with special reference to Chattisgarh, Orissa and Bihar.
- (4) Dalit Politics.
- (5) Maharashtra-Karnatak Border dispute.
- (6) Telengana Movement.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]

- (1) बिहार, उत्तर प्रदेश आणि राजस्थान या राज्यांच्या विशेष संदर्भात 'जात' या घटकाच्या राजकारणातील भूमिकेचे टीकात्मक परीक्षण करा.
- (2) केंद्र-राज्य संबंधातील संघर्षाच्या मुद्द्यांचा थोडक्यात आढावा घ्या.

2. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]

- (1) भारतातील आंतर-राज्यीय संबंधातील महत्वाच्या प्रश्नांचे टीकात्मक परीक्षण करा.
- (2) भारतातील राज्यांच्या राजकारणात जागतिकीकरण आणि उदारमतवाद यांनी बजावलेली भूमिका आणि त्यांच्या पडलेला प्रभाव स्पष्ट करा.

3. पुढीलपैकी कोणतेही **दोन** प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दांत) : [20]

- (1) राज्याच्या राजकारणातील नवीन मध्यम शेतकरी जातीची भूमिका
- (2) राष्ट्रपती राजवटीचे परीणाम
- (3) प्रादेशिक अस्मितेचा प्रश्न
- (4) ओबीसींचे राजकारण.

4. कोणतेही **चार** प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 100 शब्दात) : [20]

- (1) भारतातील राज्यनिर्मितीतील महत्वाचे मुद्दे.
- (2) राज्याच्या राजकारणातील फाळणीचा वारसा.
- (3) छत्तीसगढ़, ओरिसा आणि बिहार राज्यांच्या विशेष संदर्भात अर्थव्यवस्थेच्या उदारीकरणाला मिळालेला प्रतिसार.
- (4) दलित राजकारण.
- (5) महाराष्ट्र-कर्नाटक सीमा प्रश्न.
- (6) तेलंगणा चळवळे.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3703]-306

M.A. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2010

POLITICS

(Po-013 : Political Process in Maharashtra)

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (1) "Politics of Maharashtra is the politics of its dominant castes."
Discuss.
 - (2) Discuss the politics of regional and linguistic identity in Maharashtra.
2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (1) Discuss the shifts from the dominant party system to a competitive coalition system in the electoral politics of Maharashtra.
 - (2) Explain the impact of globalisation on the 'political economy of Maharashtra'.
3. Answer any *two* questions (in **250** words each) : [20]
 - (1) Challenge of BJP-Shiv-Sena to the dominant party system.

P.T.O. —

- (2) Regional imbalance with special reference to Marathwada.
- (3) Changing nature of Dalit politics in Maharashtra.
- (4) Brief account of the development of the co-operative sector in Maharashtra.

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]

- (1) Strategy of N.C.P.
- (2) Demand for separate Vidarbha.
- (3) Challenge of OBCs to the Maratha hegemony.
- (4) Impact of the neo-rich class on the political economy of Maharashtra.
- (5) Any *four* consequences of Samyukta Maharashtra.
- (6) Impact of growing urbanisation on the politics of Maharashtra.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]

- (1) “महाराष्ट्राचे राजकारण हे येथील प्रभावशाली जातींचे आहे.” चर्चा करा.
- (2) महाराष्ट्रातील प्रादेशिक आणि भाषिक अस्मितेच्या राजकारणाची चर्चा करा.

2. पुढीलपैकी कोणत्याही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]

- (1) महाराष्ट्राच्या निवडणुकीच्या राजकारणात प्रभुत्व पक्ष पद्धतीचे स्पर्धात्मक आघाडीत झालेल्या स्थित्यंतराची चर्चा करा.
- (2) 'महाराष्ट्राच्या राजकीय अर्थकारणावर' जागतिकीकरणाचा झालेला परिणाम स्पष्ट करा.

3. कोणतेही **दोन** प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दात) : [20]

- (1) प्रभुत्व पक्ष पद्धती पुढे भाजप-शिव सेनेचे आव्हान.
- (2) प्रादेशिक असमतोल-मराठवाड्याचे विशेष संदर्भ.
- (3) महाराष्ट्रातील दलित राजकारणाचे बदलते स्वरूप.
- (4) महाराष्ट्रातील सहकार क्षेत्राच्या विकासाचा थोडक्यात आढावा घ्या.

4. कोणत्याही **चार**वर थोडक्यात टीपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दात) : [20]

- (1) राष्ट्रवादी पक्षाची व्यूहनीती.
- (2) स्वतंत्र विदर्भ राज्याची मागणी.
- (3) मराठा धुरिणत्वाला मिळालेले ओ. बी. सी. चे आव्हान.
- (4) महाराष्ट्राच्या राजकीय अर्थकारणावरील नव-श्रीमंत वर्गाचा प्रभाव.
- (5) संयुक्त महाराष्ट्राचे कोणतेही **चार** परिणाम.
- (6) वाढत्या शहरीकरणाचा महाराष्ट्राच्या राजकारणावर प्रभाव.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3703]-307

M.A. (II) (Third Semester) EXAMINATION, 2010

POLITICS

(PO-014 : Party System in India)

(Optional)

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (1) Examine the evolution of the political parties in India in the post-independence period.
 - (2) Write an essay on the 'Congress System' in India.
2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (1) Critically examine the politics of Communalism in India.
 - (2) Comment on the increasing influence of regional parties in Indian politics.
3. Answer any *two* of the following (in **250** words each) : [20]
 - (1) Non-congressism

P.T.O.

- (2) Jana-Sangh
- (3) Coalition politics in India.
- (4) The ideology and role of CPI (M).

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]

- (1) Features of political parties in India before independence.
- (2) The DMK as a regional party.
- (3) The concept of 'Hindutva'
- (4) Leadership crisis in the Congress
- (5) The concept of the 'Third Front'.
- (6) Role of the Socialist Parties.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (**500** शब्दांत) : [20]

- (1) स्वातंत्र्योत्तर काळातील भारतातील राजकीय पक्षांच्या उत्क्रांतीचे परीक्षण करा.
- (2) भारतातील 'काँग्रेस व्यवस्था' वर निबंध लिहा.

2. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]
- (1) भारतातील जमातवादाच्या राजकारणाचे टीकात्मक परीक्षण करा.
 - (2) भारताच्या राजकारणात प्रादेशिक पक्षांच्या वाढत्या प्रभावावर भाष्य करा.
3. कोणतेही **दोन** प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दांत) : [20]
- (1) बिगर-काँग्रेसवाद
 - (2) जन-संघ
 - (3) भारतातील आघाड्यांचे राजकारण
 - (4) कम्युनिस्ट पक्ष (मार्क्सवादी)-विचारप्रणाली व भूमिका.
4. कोणत्याही **चार**वर थोडक्यात टिपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]
- (1) स्वातंत्र्यपूर्वी काळातील भारतातील राजकीय पक्षांची वैशिष्ट्ये.
 - (2) डी. एम. के.-प्रादेशिक पक्ष.
 - (3) 'हिंदुत्वा'ची संकल्पना
 - (4) काँग्रेस मधील नेतृत्वाची आंतर विसंगती.
 - (5) 'तीसरी आघाडी' ची संकल्पना.
 - (6) समाजवादी पक्षांची भूमिका.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3703]-308

M.A. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2010

POLITICS

[PO-O15 : Political Process in South Asia

(With Reference to Pakistan, Sri Lanka,

Bangladesh and Nepal)]

(Optional)

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]

(1) Critically examine the impact of History on the political process of Pakistan.

(2) Critically examine the constitutional development in Sri Lanka.

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]

(1) Discuss the ideology and features of the important political parties in Nepal.

(2) Discuss the role of religion and ethnicity in the politics of Bangladesh.

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following (in **250** words) : [20]
- (1) The role of military in the politics of Pakistan.
 - (2) The relationship between the Executive-Legislature-Judiciary in Bangladesh.
 - (3) The politics of religion and ethnicity in Sri Lanka.
 - (4) The major issues of development in Nepal.
4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]
- (1) The land and the people of Sri Lanka
 - (2) The role of bureaucracy in Bangladesh.
 - (3) Awami League
 - (4) Ideology of LTTE
 - (5) The ethnic movement in Pakistan
 - (6) Challenges before the industrial sector in Nepal.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (**500** शब्दात) : [20]
- (1) पाकिस्तानच्या राजकीय प्रक्रियेवर तिथल्या इतिहासाच्या प्रभावाचे टीकात्मक परीक्षण करा.
 - (2) श्रीलंकेच्या घटनात्मक विकासाचे टीकात्मक परीक्षण करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]
- (1) नेपाळ मधल्या महत्वाच्या राजकीय पक्षांची विचारप्रणाली व वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.
 - (2) बांगलादेशच्या राजकारणातील धर्म आणि वांशिकतेच्या भूमिकेची चर्चा करा.
3. कोणतेही **दोन** प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दांत) : [20]
- (1) पाकिस्तानच्या राजकारणात लष्कराची भूमिका
 - (2) बांगलादेश मधल्या कार्यकारी मंडळ-कायदे-मंडळ न्याय मंडळ यांचे संबंध.
 - (3) श्रीलंकेत धर्म आणि वांशिकतेचे राजकारण.
 - (4) नेपाळ मधील विकासाच्या संदर्भातले महत्वाचे मुद्दे.
4. कोणत्याही **चार**वर थोडक्यात टीपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]
- (1) श्रीलंकेतील भूप्रदेश व लोक समूह
 - (2) बांगलादेश मध्ये नोकरशाहीची भूमिका
 - (3) आवामी लीग
 - (4) एल. टी. टी. ई. ची विचार प्रणाली.
 - (5) पाकिस्तान मधली वांशिक चळवळ
 - (6) नेपाळच्या औद्योगिक क्षेत्रापुढील आव्हाने.

M.A. (Third Semester) EXAMINATION, 2010

POLITICS

[Po-016 : Research Methodology

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (1) Define hypothesis. Discuss the sources and type of hypothesis.
 - (2) Discuss the debate on quantitative-qualitative research in Political Science.
2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (1) Discuss interview as a technique of data collection and evaluate its strengths and weaknesses.
 - (2) “Co-relation is a fundamental component of the dissertation writing process.” Explain.
3. Answer any *two* questions (in **250** words each) : [20]
 - (1) Write a detailed essay on the formulation of research problem.

P.T.O.

- (2) State the scope of research methodology.
- (3) Data analysis.
- (4) Explain the types of references.

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]

- (1) Library Research
- (2) Co-relations
- (3) Tabulation
- (4) Bibliography
- (5) Collection of primary data
- (6) Organizing the information and data.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (**500** शब्दांत) : [20]

- (1) अभ्युपगमची व्याख्या करा. अभ्युपगमच्या स्रोतांची व प्रकारांची चर्चा करा.
- (2) राज्यशास्त्रातील संख्यात्मक व गुणात्मक संशोधन पद्धतीतील वादाची चर्चा करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]
- (1) तथ्य संकलनाचे एक तंत्र म्हणून मुलाखत तंत्राची चर्चा करा या तंत्राच्या गुणदोषांचे परिक्षण करा.
 - (2) “शोध निबंध लेखन प्रक्रियेत सहसंबंध हा मूलभूत घटक आहे.” स्पष्ट करा.
3. कोणतेही **दोन** प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दांत) : [20]
- (1) संशोधनातील समस्या सूत्रणावर सविस्तर निबंध लिहा.
 - (2) संशोधन पद्धतीची व्याप्ती सांगा.
 - (3) तथ्य विश्लेषण.
 - (4) संदर्भाचे प्रकार स्पष्ट करा.
4. कोणत्याही **चार**वर थोडक्यात टीपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]
- (1) ग्रंथालयीन संशोधन
 - (2) सहसंबंध
 - (3) सारणीकरण
 - (4) संदर्भसूची
 - (5) प्राथमिक तथ्य संकलन
 - (6) माहिती आणि तथ्य संकलन.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3703]-401

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2010

POLITICS

PO-C10 : Compulsory Paper

(Power and Society)

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Answer any *one* of the following (in **500 words) :** [20]

(1) What is Power ? Discuss in detail the characteristics and types of power.

Or

(2) Critically evaluate the liberal perspective of the state.

2. Answer any *one* of the following (in **500 words) :** [20]

(1) Discuss Max Weber's theory of bureaucracy.

Or

(2) Define Hegemony. Examine in detail its types.

3. Answer any *two* questions (in **250 words each) :** [20]

(1) Marxian approach to class

(2) Bureaucracy and public policy

(3) End of ideology debate : A note

(4) Weberian approach to class.

P.T.O.

4. Write notes on any *four* (in **100** words each) :

[20]

- (1) Difference between power and authority
- (2) Types of authority
- (3) Functions of state : Marxian perspective
- (4) Bureaucracy as an organised political power
- (5) State as a welfare organisation.
- (6) State the difference between liberal and neoliberal perspective.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) :

[20]

(1) सत्ता म्हणजे काय ? सत्तेच्या वैशिष्ट्यांची व प्रकारांची सविस्तर चर्चा करा.

किंवा

(2) राज्या संदर्भातील उदारमतवादी दृष्टिकोनाचे टीकात्मक परीक्षण करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) :

[20]

(1) मॅक्स वेबरच्या नोकरशाहीच्या सिद्धांताची चर्चा करा.

किंवा

(2) धुरिणत्वाची व्याख्या सांगा. त्याच्या प्रकारांची सविस्तर चर्चा करा.

3. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दांत) :

[20]

- (1) मार्क्सवादी वर्गविषयक दृष्टिकोन
- (2) नोकरशाही व सार्वजनिक धोरण
- (3) विचारप्रणालीचा अंत या वादावर टीप
- (4) वेबरचा वर्गविषयक दृष्टिकोन.

4. कोणत्याही चारवर टीपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) :

[20]

- (1) सत्ता व अधिकार यातील फरक
- (2) अधिकाराचे प्रकार
- (3) राज्याची कार्ये : मार्क्सवादी दृष्टिकोन
- (4) नोकरशाही : एक संघटित राजकीय सत्ता
- (5) राज्य : एक कल्याणकारी संघटना
- (6) उदारमतवादी व नवउदारमतवादी दृष्टिकोनातील फरक विशद करा.

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2010

POLITICS

PO-C11 : Political Theory : Key Concepts

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :- (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (1) Explain the Negative and Positive dimensions of Liberty.
 - (2) Define Rights and write an essay on the different types of rights.
2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (1) Examine the relationship between Liberty and Equality.
 - (2) Critically examine the different models of Democracy.
3. Answer any *two* of the following (in **250** words each) : [20]
 - (1) Write a note on the types of Equality.
 - (2) Explain the Marxist concept of Justice.
 - (3) State the main features of John Rawl's theory of Justice.
 - (4) State the challenges to Democracy.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]

- (1) Types of Liberty
- (2) Nature of Equality
- (3) Historical theory of Rights
- (4) Natural Rights' theory
- (5) Concept of Social Equality
- (6) Affirmative Action.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (**500** शब्दांत) : [20]

- (1) स्वातंत्र्य या संकल्पनेचे सकारात्मक आणि नकारात्मक पैलू स्पष्ट करा.
- (2) हक्काची व्याख्या करा आणि त्याच्या विविध प्रकारांवर निबंध लिहा.

2. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (**500** शब्दांत) : [20]

- (1) स्वातंत्र्य आणि समता यांच्या संबंधांचे परीक्षण करा.
- (2) लोकशाहीच्या विविध प्रारूपांचे टीकात्मक परीक्षण करा.

3. कोणतेही **दोन** प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी **250** शब्दांत) : [20]

- (1) समतेच्या प्रकारांवर टीप लिहा.

- (2) न्यायाची मार्क्सवादी संकल्पना स्पष्ट करा.
- (3) जॉन रॉल्सच्या न्यायाच्या सिद्धांताचे मुख्य वैशिष्ट्ये सांगा.
- (4) लोकशाही पुढील आव्हाने सांगा.

4. कोणत्याही चारवर थोडक्यात टीपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दात) :

[20]

- (1) स्वातंत्र्याचे प्रकार
- (2) समतेचे स्वरूप
- (3) हक्काचा ऐतिहासिक सिद्धांत
- (4) नैसर्गिक हक्क सिद्धांत
- (5) सामाजिक समतेची संकल्पना
- (6) सकारात्मक क्रिया.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3703]-403

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2010

POLITICS

(PO C-12 : Political Process in India)

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) Attempt *All* questions.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (1) Critically examine the role of caste in Indian politics.
 - (2) Discuss the regional movements with special reference to the issues of autonomy and language.
2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (1) Explain the changing nature of Party competition in Indian politics.
 - (2) Trace the changes in India's economic policy since 1991.
3. Answer any *two* questions (in **250** words each) : [20]
 - (1) Write a note on the role of the regional parties in Indian politics since the 1990s.
 - (2) Discuss the important policies of the Indian State regarding secularism.

P.T.O.

- (3) Examine the impact of regionalism on the Indian federal structure.
- (4) Impact of restructuring of constituencies on electoral politics.

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]

- (1) The Elections of 1977
- (2) Dominant caste
- (3) Limitations of communal politics
- (4) Coalition government
- (5) Planning Commission
- (6) Mixed economy.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]

- (1) भारतीय राजकारणात जातीच्या भूमिकेचे टीकात्मक परीक्षण करा.
- (2) स्वायत्तता आणि भाषा या मुद्द्यांच्या विशेष संदर्भात प्रादेशिक चळवळींची चर्चा करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]

- (1) भारतीय राजकारणातील पक्षीय स्पर्धेचे बदलते स्वरूप स्पष्ट करा.
- (2) 1991 पासून भारतातील आर्थिक धोरणाच्या बदलांचा आढावा घ्या.

3. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दात) : [20]

- (1) 1990 पासून भारतीय राजकारणातील प्रादेशिक पक्षांच्या भूमिकेवर टीप लिहा.
- (2) धर्मनिरपेक्षतेच्या संदर्भात भारतीय राज्याच्या महत्वाच्या धोरणांची चर्चा करा.
- (3) भारताच्या संघराज्याच्या रचनेवर प्रादेशिकवादाच्या प्रभावाचे परीक्षण करा.
- (4) मतदार संघांच्या पुनर्रचनेचे निवडणुकीच्या राजकारणावर पडलेल्या प्रभावाची चर्चा करा.

4. कोणत्याही चारवर थोडक्यात टीपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दात) : [20]

- (1) 1977 च्या निवडणुका
- (2) प्रभुत्वशाली जात
- (3) जमातवादी राजकारणाच्या मर्यादा
- (4) आंध्राच्या सरकार
- (5) नियोजन आयोग
- (6) संमिश्र अर्थव्यवस्था.

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2010

POLITICS

PO-017 : Human Rights

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]

(i) Define the concept of Human Rights. Discuss its origin and development.

(ii) State repression and terrorism are challenges before human rights. Discuss.

2. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]

(i) Discuss the different organisations and movements for the protection of Human Rights in the world.

(ii) Critically examine the practice of Human Rights in India.

3. Answer any *two* of the following questions (in **250** words each) : [20]

(i) Explain the Universal Declaration of Human Rights.

(ii) State the distinction between Individual and Group Rights.

(iii) National Commission for Women.

(iv) National Minority Commission.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]

- (i) National Human Rights Commission
- (ii) Rights of Refugees
- (iii) Rights of people displaced by Development Projects
- (iv) Caste atrocities in India
- (v) Impact of the Civil Liberty Movement in USA
- (vi) Poverty—a challenge to Human Rights

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (i) मानवी हक्क या संकल्पनेची व्याख्या करा. त्यांच्या उगम आणि विकासाची चर्चा करा.
- (ii) राज्याचे दमण आणि दहशतवाद हे मानवी हक्कांपुढील आव्हाने आहेत, चर्चा करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : : [20]

- (i) जगात मानवी हक्कांच्या संरक्षणासाठी असलेल्या विविध संघटना आणि चळवळीची चर्चा करा.
- (ii) भारतातील मानवी हक्कांच्या अमलबजावणीचे टीकात्मक परिक्षण करा.

3. कोणतेही दोन प्रश्नांची सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दांत) : : [20]

- (i) मानवी हक्कांचा जाहिरनामा स्पष्ट करा.
- (ii) व्यक्तीगत हक्क व गटांच्या हक्कांमधील फरक सांगा.
- (iii) राष्ट्रीय महिला आयोग.
- (iv) राष्ट्रीय अल्पसंख्याक आयोग.

4. कोणत्याही चारवर थोडक्यात टीपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]

- (i) राष्ट्रीय मानवी हक्क आयोग
- (ii) निर्वासितांचे हक्क
- (iii) विकास योजनाद्वारे विस्थापितांचे हक्क
- (iv) भारतातील जातीवर आधारलेला हक्क
- (v) अमेरिकेतील नागरी स्वातंत्र्यांच्या चळवळीचे फलित
- (vi) गरिबी : मानवी हक्कांना एक आव्हान

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3703]-405

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2010

POLITICS

PO-018 : Politics and Social Stratification :

(Class-Caste and Gender)

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) Attempt *All* questions.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]
 - (i) Explain Marx's theory of class.
 - (ii) Explain the changing nature of caste system.
2. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]
 - (i) Write an essay on patriarchy.
 - (ii) Critically examine the caste in Indian Politics.
3. Answer any *two* of the following questions (in **250** words each) : [20]
 - (i) Weber's theory of class
 - (ii) Relations between caste and class
 - (iii) Feminist critique of state and law
 - (iv) Dominant caste

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]

- (i) Caste based inequality
- (ii) Middle peasant castes
- (iii) Informal sector workers
- (iv) Caste and occupation
- (v) Women's organization
- (vi) Class in Indian Politics

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (i) मार्क्सचा वर्ग सिद्धांत स्पष्ट करा.
- (ii) जातीव्यवस्थेचे बदलते स्वरूप स्पष्ट करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (i) पितृसत्ताकवर निबंध लिहा.
- (ii) भारतीय राजकारणातील जातीच्या भूमिकेचे टीकात्मक परीक्षण करा.

3. कोणतेही **दोन** प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दांत) : [20]

- (i) वेबरचा वर्ग सिद्धांत
- (ii) जात व वर्ग सिद्धांत

- (iii) राज्य व कायदा या संदर्भात स्त्रीवादी भूमीकेची टिका
- (iv) प्रभुत्वशाली जात

4. कोणत्याही चारवर थोडक्यात टीपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]

- (i) जातीवर आधारलेली असमता
- (ii) मध्यम शेतकरी जाती
- (iii) असंघटित क्षेत्रातील कामगार
- (iv) जात आणि व्यवसाय
- (v) स्त्री संघटना
- (vi) भारतीय राजकारणातील वर्ग.

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2010

POLITICS

PO-019 : Political Economy of India

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]

- (1) Discuss planning as a strategy for Development.
- (2) Discuss the political context of Liberalization.

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]

- (1) Discuss the changing nature of classes under Privatisation.
- (2) Discuss the caste composition of the new middle classes.

3. Answer any *two* of the following (in **250** words each) : [20]

- (1) Mixed Economy model
- (2) Critique of privatization
- (3) Caste composition of the Agricultural Sector
- (4) Caste character of the state.

P.T.O.

4. Answer any *four* of the following (in **100** words each) : [20]

- (1) Privatization and Development
- (2) Planning in Industrial sector
- (3) Colonial legacy of the state in India
- (4) Planning and new classes
- (5) Politics of liberalization
- (6) Informalisation of the working class.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) विकासाकरिता नियोजन हा एक मार्ग चर्चा करा.
- (2) उदारीकरणाचे राजकीय संदर्भ चर्चा करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) खाजगीकरणामुळे वर्गाचे बदलते स्वरूप चर्चा करा.
- (2) नविन मध्यम वर्गाची जातीय रचना चर्चा करा.

3. कोणतेही **दोन** प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दात) : [20]

- (1) मिश्र अर्थव्यवस्था प्रारूप

- (2) खाजगीकरणावरील टिका
- (3) शेती व्यवस्थेतील जातीय रचना
- (4) राज्याचे जातीय चारीत्र्य.

4. कोणतेही चार प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 100 शब्दात) :

[20]

- (1) खाजगीकरण व विकास
- (2) औद्योगिक क्षेत्रातील नियोजन
- (3) भारतीय राज्याचा वसाहातीक वारसा
- (4) नविन वर्ग व नियोजन
- (5) उदारीकरणाचे राजकारण
- (6) कामगार वर्गाचे असंघटीकरण.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3703]-407

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2010

POLITICS

PO-020 : Optional Paper

(Globalisation and The State)

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]

(1) Evaluate the role of the State in the context of globalisation.

Or

(2) Examine the role of transnational associations as a means of rule of law.

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]

(1) Define Subnationalism. "Subnationalism is a threat to the Nation-State." Discuss in detail.

Or

(2) Examine the domestic challenge to the security of the post-Colonial state.

3. Answer any *two* questions (in **250** words each) : [20]

(1) Internationalisation : An Expansion of Rule of Law.

P.T.O.

- (2) Interventionist State : The First World Experience.
- (3) Security Dilemma : Meaning and Nature.
- (4) Interventionist State and Developing World.

4. Write notes on any *four* (in **100** words each) : [20]

- (1) State response to globalisation.
- (2) Features of Modern Territorial State
- (3) Legitimacy of the Nation-State
- (4) Two challenges before the Nation-State
- (5) Nature of Interventionist State
- (6) Difference between the First World and Third World.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) जागतिकीकरणाच्या संदर्भात राज्याच्या भूमिकेचे मुल्यमापन करा.

किंवा

- (2) कायद्याच्या राज्याचे साधन म्हणून बहुराष्ट्रीय संघटनांच्या भूमिकेचे परीक्षण करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) उपराष्ट्रवादाची व्याख्या करा. 'उपराष्ट्रवाद राष्ट्र-राज्याला धोका आहे.' सविस्तर चर्चा करा.

किंवा

- (2) वसाहतोत्तर राज्याच्या सुरक्षेबाबत अंतर्गत आव्हानांचे परीक्षण करा.

3. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दांत) :

[20]

- (1) आंतरराष्ट्रीयीकरण : कायद्याच्या राज्याचा विस्तार.
- (2) हस्तक्षेप करणारे राज्य : पहिल्या जगाचा अनुभव.
- (3) सुरक्षेचा पेच : अर्थ व स्वरूप.
- (4) हस्तक्षेप करणारे राज्य व विकसनशील जग.

4. कोणत्याही चारवर टीपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) :

[20]

- (1) जागतिकीकरणाला राज्याचा प्रतिसाद
- (2) आधुनिक प्रादेशिक राज्याची वैशिष्ट्ये
- (3) राष्ट्र-राज्याची अधिमान्यता
- (4) राष्ट्र-राज्या पुढील दोन आव्हाने
- (5) हस्तक्षेप करणारे राज्याचे स्वरूप
- (6) पहिले जग व तिसरे जग यातील फरक.